

De lange weg naar een minderhedenbeleid

Ronny Tielen

Stafmedewerker bij het SEVI

Neen, het was geen grap, ook al was het 1 april. Het Vlaams Parlement keurde op die dag het

nieuwe decreet over etnisch-culturele minderheden met een ruime meerderheid goed.

De goedkeuring van dit decreet is eigenlijk niet meer dan een logische stap op de lange weg

naar een grotere integratie van de etnisch-culturele minderheden in onze samenleving.

In de loop van de geschiedenis zijn er in Europa opeenvolgende migratiebewegingen terug te vinden. Onze steden en gemeenten worden reeds lang met allerlei vormen van etnisch-culturele verscheidenheid geconfronteerd. Na enkele generaties kunnen deze inwijkelingen nauwelijks nog onderscheiden worden van de rest van de bevolking. In geen enkel land van de Europese Unie is er trouwens een etnisch, cultureel of religieus homogene bevolking. Historisch beschouwd zijn emigratie en immigratie in Europa geen uitzondering, maar regel.

De geschiedenis van de immigratie laat echter ook zien dat het integratieproces zelden probleemloos verloopt. Een populaire constante is immers de onredelijke, maar sterk aanwezige angst voor het vreemde. Die angst leidde - om maar één voorbeeld te noemen - in de veertiende eeuw tot de dood op de brandstapel van joodse families in Brussel en Leuven. Diezelfde angst zorgt ook vandaag nog voor emotionele uitbarstingen. Sinds de opkomst van extreem-rechtse partijen wordt dat ook vertaald in stemmen.

Om de recente immigraties zo goed mogelijk op te vangen en te begeleiden wordt sinds enkele jaren werk gemaakt van een integratiebeleid. Na het besluit van de Vlaamse regering van 18 juli 1990 betreffende de integratiecentra erkende de regering in Vlaanderen en in Brussel geleidelijk aan enkele tientallen integratiecentra.

Dit was voor de meeste gemeenten en steden ook het begin van een degelijk ondersteund integratiebeleid. Vandaag zijn er in totaal 53 integratiecentra. Zij werken hoofdzakelijk op lokaal niveau voor migranten. Op 3 maart 1998 telden zij in totaal 152.6 gesubsidieerde voltijdse werkplaatsen [1]. Deze centra werken aan een integratiebeleid: dat betekent het creëren van gelijke kansen door het wegwerken van de achterstand van allochtonen op verschillende domeinen, zoals tewerkstelling, onderwijs en huisvesting en het bestrijden van achterstelling of discriminatie van migranten.

Dat er nog veel werk aan de winkel is op vlak van de integratie werd begin mei nog maar eens duidelijk. Het jaarrapport 1997 van de Interdepartementale Commissie Etnisch-Culturele Minderheden (ICEM) [2] berekende op basis van cijfers van de VDAB dat de mannelijke werkloosheidsgraad bij Maghrebijnen en Turken 32,3% bedraagt, tegen slechts 5,2% bij de Belgen. De allochtone werkloosheidsgraad ligt dus zomaar even 6,2 keer hoger. Een dramatische en gevaarlijke situatie waar absoluut iets aan gedaan moet worden. Werk is immers voor iedereen de belangrijke basis van sociale integratie.

De Vlaamse Gemeenschap beschikt voor het voeren van een integratiebeleid op dit ogenblik over een coördinerend minister (Luc Martens) en over ambtenaren van de terzake bevoegde

Vreemd vandaag

Op 1 januari 1997 telde het Vlaams Gewest exact 5.898.824 inwoners, onder wie 5.610.517 Belgen (Vlamingen), of 95,1%, en 288.307 of 4,9% vreemdelingen [3]. Die kleinere groep niet-Belgen bestaat overwegend uit 157.593 EU-burgers (2,7% van de Vlaamse bevolking), onder wie 69.288 Nederlanders (1,2%) en 24.558 Italianen (0,4%), en 130.714 niet EU-burgers (2,2%). In deze groep zitten de etnisch-culturele minderheden die in het straatbeeld duidelijk herkenbaar zijn. Het gaat dan in concreto over 39.313 Turken en 45.817 Marokkanen. Met het oog op een juiste weergave van het aantal inwoners van Marokkaanse en Turkse herkomst moet er rekening gehouden worden met de impact van de nationaliteitswijzigingen. Probleem blijft dat men het criterium herkomst momenteel niet direct kan terugvinden. Mijn schatting gebaseerd op de naturalisaties van personen met buitenlandse nationaliteit in het Vlaams gewest is dat mensen van Turkse en Marokkaanse herkomst elk ongeveer 1% van de huidige Vlaamse bevolking uitmaken.

ICEM. Bovendien is er regelmatig overleg met de federale overheid via de Interministeriële Conferentie voor het Migrantenbeleid. Omdat de vroegere regeling niet meer aangepast was aan de veranderde situatie kwam na een lange discussie dan vanuit het kabinet Martens het uiteindelijke voorstel om die tijdens de laatste jaren snel gegroeide werking te herstructureren en in de vorm van een decreet [4] een bredere en juist omschreven wettelijke basis mee te geven.

Nieuwe doelgroepen

De belangrijkste verandering is zonder twijfel de uitbreiding van de doelgroep van wat nu het minderhedenbeleid genoemd wordt. Naast de grotere groep van de allochtonen (migranten) zijn nu ook de veel kleinere groepen van de vluchtelingen [5] en de woonwagenbewoners [6] als specifieke doelgroepen in het decreet opgenomen. Samen kunnen de werkingen voor allochtonen, vluchtelingen en woonwagenbewoners ook met meer kracht hun gezamenlijke stem laten horen en de belangen van hun doelgroepen verdedigen.

Deze uitbreiding van de doelgroep betekent niet dat er nieuwe structuren worden opgericht. De reeds langer bestaande koepels, het Overlegcentrum voor Integratie van Vluchtelingen (OCIV) en het Vlaams Centrum Woonwagen-

werk (VCW), krijgen nu wel de mogelijkheid om bij elk provinciaal integratiecentrum hun medewerkers in een cel voor vluchtelingenwerk en een cel voor woonwagenwerk onder te brengen. Het vluchtelingen- en het woonwagenwerk hebben nu een wettelijke erkenning en dus ook meer bestaanszekerheid.

Het herstructureren van alle reeds bestaande werkingen is trouwens een verandering die door dit nieuwe decreet wordt opgelegd. Van hoog tot laag worden de snel gegroeide structuren vereenvoudigd en aangevuld. Zo is het bijvoorbeeld op termijn de bedoeling om de drie bestaande koepels voor allochtonen, vluchtelingen en woonwagenbewoners te laten samensmelten in één Vlaams overlegcentrum voor etnisch-culturele minderheden [7].

Zo'n samensmelting loopt niet van een leien dakje, al was het maar omdat de drie deelwerkingen elk hun eigen autonomie en hun eigen tradities hebben. Het is dus niet onverwacht dat er problemen opduiken. Het belangrijkste probleem is de interne malaise binnen het Vlaams Centrum Integratie Migranten (VCIM), de grootste partner in deze nieuwe constructie (zie raster op de volgende bladzijde).

Een ander nieuw én belangrijk pluspunt van dit decreet is dat nu binnen de Vlaamse administratie zo snel mogelijk zeven opdrachthouders voor het minderhedenbeleid aangeduid zullen worden. Zij zullen een onafhankelijke positie in de administratie innemen en hebben als opdracht in verschillende beleidssectoren (welzijn, onderwijs, tewerkstelling, media en huisvesting) een inclusief minderhedenbeleid voor te bereiden, uit te voeren en regelmatig te evalueren. Inclusief betekent dat men op termijn geen aparte diensten meer zal opzetten, maar dat men streeft naar algemene diensten, die 'inclusief', d.w.z. voor alle doelgroepen in de bevolking, zullen werken. Deze opdrachthouders zeten natuurlijk ook in de coördinerende commissie, de hoger genoemde ICEM. Van hen mag verwacht worden dat zij een aantal problemen, vooral in tewerkstelling en onderwijs, die een belangrijke achterliggende oorzaak waren voor de zogenaamde 'migrantenrellen' van november 1997, zullen aanpakken.

Problemen bij het VCIM

Het VCIM is de Vlaamse koepel voor integratiecentra. Het VCIM moet hen inhoudelijk en praktisch ondersteunen. Het is voor de integratiecentra dan ook extra pijnlijk dat de malaise in het VCIM maar blijft duren. Een aanslepend conflict tussen het personeel en de directeur en de Raad van Beheer en het gebrek aan interne communicatie om dit op te lossen, zorgde al een hele tijd voor een uitermate slechte werksfeer binnen het VCIM. Een duidelijk teken aan de wand was het vertrek van niet minder dan acht personeelsleden. Zij hielden de eer aan zichzelf, zochten én vonden elders een nieuwe job. Je zou verwachten dat zo'n duidelijk signaal tot constructief overleg en een uitgebreide evaluatie zou leiden. Niets van dit alles echter, de Raad van Beheer van het VCIM dreef de polarisatie ten top door de verregaande beslissing te nemen om vanaf 1 april 1998 de volledige inhoudelijke werking van het VCIM voor onbepaalde tijd stop te zetten. Sindsdien zijn ook de laatste vier stafmedewerkers, zonder ook maar enige evaluatie,

Poolvorming

De integratiecentra zijn op lokaal vlak het directe beleidsinstrument. Hun opdrachten moeten specifiek en toch aanvullend zijn aan het algemeen beleid. Inclusief beleid betekent voor hen dan ook dat zij enerzijds beperkt moeten blijven in hun uitbouw, maar anderzijds voldoende sterk moeten zijn om hun opdracht waar te maken.

Voor hen zit er een andere nieuwigheid in dit decreet. Alle medewerkers van de integratiecentra die door de Vlaamse Gemeenschap gesubsidieerd worden, zullen nu op provinciaal niveau samengebracht ('gepoold') worden en vanuit het provinciaal integratiecentrum zal, in overleg met de lokale stuurgroepen, bepaald worden in welke lokale steunpunten zij ingezet zullen worden. De nakende invoering van dit poolstelsel zorgde bij sommige betrokkenen voor enige onrust, omdat zij vreesden dat dit decreet een besparingsoperatie zou zijn of omdat zij zich afvroegen of ze wel op hun oude, vertrouwde werkplaats zouden kunnen blijven. Voor de meeste betrokken personeelsleden zal de werkplaats echter dezelfde blijven.

Een niet te onderschatten voordeel van deze poolvorming is dat elk provinciaal integratiecentrum, in overleg met de lokale stuurgroepen, kan bepalen waar er een lokaal steunpunt komt. Enkele gemeenten die er niet zo toe geneigd wa-

ontslagen.

Naar mijn mening zijn de voorzitter van de Raad van Beheer en de directeur van het VCIM niet opgewassen tegen hun zware taak en heeft de Raad van Beheer een snelle en onverantwoorde beslissing genomen die de spelers van de ploeg in plaats van de medeverantwoordelijke trainers trof. De Algemene Vergadering van het VCIM oordeelde hier ook zo over. Op 28 april weigerde een meerderheid van de Algemene Vergadering het vertrouwen in de Raad van Beheer te bevestigen (de stemming was 14 voor, 9 tegen en 7 onthoudingen). De Raad van Beheer bleef echter aan, omdat juridisch gezien de onthoudingen niet worden meegeteld. Hiermee was de malaise compleet. De beste en snelste oplossing voor dit probleem ligt nu waarschijnlijk in een duidelijk uitvoeringsbesluit over de structuur en de werking van het VCIM. Minister Martens beloofde in het Vlaams Parlement dat alle uitvoeringsbesluiten bij dit decreet nog voor de grote vakantie klaar zouden zijn.

ren om zelf hun allochtone verenigingen te ondersteunen, moeten nu toch op de een of andere manier samenwerken met een vanuit het provinciaal centrum opgezet lokaal steunpunt.

Een besparingsoperatie is dit decreet zeker niet. De subsidie voor het minderhedenbeleid stijgt van 282,40 miljoen in 1997 naar 327,10 miljoen dit jaar.

Beleidslijnen

In artikel 4 van dit decreet wordt het Vlaamse minderhedenbeleid als een inhoudelijk driesporenbeleid omschreven. Die drie belangrijke beleidslijnen zijn: emancipatie, onthaal en opvang.

Het emancipatiebeleid is gericht op de allochtonen die zich hier blijvend gevestigd hebben en heeft de volwaardige deelname van deze mensen aan onze samenleving tot doel. De laatste jaren onderscheidt men hierin twee aspecten: het wegwerken van achterstand en achterstelling en het bevorderen van een effectieve deelname. Dat dit steeds beter lukt, is te danken aan het ontstaan en de groei van allerlei zogenaamde zelforganisaties. Het allochtone verenigingsleven kent sinds de erkenning van allochtone federaties in 1995 immers een gestage groei. Momenteel zijn er al tien allochtone federaties erkend en elk moesten zij om erkend te worden minstens tien allochtone verenigingen overkoepelen. De meeste federaties hebben

ondertussen meer dan tien verenigingen als lid. Verschillende van deze federaties staan momenteel klaar om zelf in de nieuwe structuren, bijvoorbeeld in het Vlaams overlegcentrum voor etnisch-culturele minderheden of in het VCIM, een belangrijke rol te gaan spelen.

Het onthaalbeleid richt zich op alle nieuwkomers en wil hen wegwijs maken in onze samenleving. Die nieuwkomers zijn ofwel mensen die in het kader van een gezinshereniging of een gezinsvorming naar België komen, ofwel asielzoekers die door België als vluchteling erkend worden of nog in de asielprocedure zitten. Nieuwkomer is men dus slechts gedurende een beperkt aantal jaren nadat men geïmmigreerd is. Het onthaalbeleid vereist een samenwerking met de federale overheid en met de lokale besturen (gemeente en/of OCMW).

Het opvangbeleid moet instaan voor de tijdelijke opvang en de oriëntering van vreemdelingen die zich hier zonder wettig verblijfsstatuut bevinden. Dit opvangbeleid voor illegalen werd tijdens de parlementaire debatten door het Vlaams Blok en de VLD zwaar op de korrel genomen. Nochtans vindt het haar legitimatie in de internationale overeenkomsten met betrekking tot de mensenrechten en moet het ook steeds in overleg met de federale overheid gebeuren.

De berichten

De media speelden een erg opvallende rol. De berichtgeving over dit decreet ging bijna uitsluitend over het opvangbeleid voor mensen zonder een wettig verblijfsstatuut. Voor alle duidelijkheid: in haar tussenkomst namens de SP-fractie benadrukte Kathy Lindekens dat het evident is dat de federale overheid illegalen uitwijst. Uit de hoorzittingen ter evaluatie van de vreemdelingenwet in de senaatscommissie Binnenlandse Aangelegenheden, uit de tientallen vragen vanuit de gemeenten en OCMW's en uit de verschillende rechtszaken ingeleid bij het Arbitragehof door mensen zonder wettig verblijfsstatuut, blijkt dat dit momenteel in heel wat gevallen niet gebeurt. Regelmatig krijgt een aantal illegalen wel een bevel om het grondgebied te verlaten, maar of dit bevel wordt opgevolgd, kan de federale overheid niet of onvoldoende controleren.

Het schatten van illegalen

Ward Beysen (VLD) schatte het aantal illegalen in Vlaanderen op zeker 100.000 en volgens hem zouden zij na het goedkeuren van dit decreet allemaal binnen de kortste keren geregulariseerd worden. Zulke misplaatste leugens konden natuurlijk op een goedkeurende steunbetuiging - "Dat is zeer juist!" - van Filip Dewinter (VB) rekenen [8]. Een krant als *Het Laatste Nieuws* rook haar kans op gemakkelijke sensatie en pakte op 2 april dan ook uit met een redactioneel waarin hoofdredacteur Luc Van Der Kelen zijn lezers wist te melden dat met dit opvangbeleid de illegalen in Vlaanderen moeilijker het land uitgezet kunnen worden. Hij zou nochtans moeten weten dat het uitwijzingsbeleid een federale bevoegdheid is. Daar heeft het Vlaams Parlement echt niets over te zeggen. Bovendien is het jammer dat zijn lezers over de rest van dit decreet zo goed als niets vernamen.

Een menswaardige oplossing voor het opvangen van mensen die nu geen wettelijk verblijfsstatuut, maar wel dringende problemen hebben, moet toch gevonden kunnen worden? Voormalig Minister van Binnenlandse Zaken, Johan Vande Lanotte, stelde reeds dat OCMW's steun blijven verlenen aan uitgeprocedeerde asielzoekers, die dus illegaal in het land verblijven. Het geven van financiële hulp en het verlenen van onderdak aan illegalen is wettelijk niet verboden, stelde hij, en het OCMW kan hiervoor niet gesanctioneerd worden [9]. Het OCMW kan dus op eigen initiatief alle hulp blijven geven, maar de federale overheid betaalt die hulp niet terug. De financiële last moet dus door de gemeente gedragen worden. Eerlijkheidshalve moet hier aan toegevoegd worden dat vele voorzitters of raadsleden van een OCMW ervoor terugschrikken om geconfronteerd te worden met het mogelijk negatieve onthaal in de pers en bij de publieke opinie van beslissingen om verdere hulp te verlenen aan mensen die uitgeprocedeed zijn of die illegaal in de gemeente zijn komen wonen. Het Vlaams Parlement wil volgens dit nieuwe decreet deze mensen in elk geval opvang en oriëntering geven op de beleidsdomeinen welzijn, gezondheidszorg en onderwijs. Het is moeilijk om nu al in te schatten wat dit opvangbeleid voor mensen zonder wettig verblijfsstatuut concreet zal gaan betekenen.

Wat wel vaststaat, is dat elk jaar opnieuw een bepaald aantal immigranten naar Europa komt.

Oorlog, honger of een verwoest milieu doen inderdaad elk jaar vele miljoenen mensen hun land ontvluchten. De grote economische en sociale ongelijkheid op wereldschaal zorgt ervoor dat een beperkt deel van deze migratiebeweging ook in de richting van de rijkere delen van de wereld gaat. Omgekeerd bestaat in ons rijke land een zekere behoefte aan voortdurende immigratie. De internationalisering van economie en cultuur, naast het sterk toegenomen bereik van allerlei vervoermiddelen, geven een verdere impuls aan al die migratiebewegingen. Zonder enige twijfel is de verkleining van de welvaarts-kloof tussen Noord en Zuid op lange termijn de effectiefste bijdrage om tot een vermindering van de wereldwijde migratiebewegingen te komen. Maar, al blijft het streven naar een mondiale verdeling van de welvaart van groot belang, vooralsnog is de haalbaarheid ervan gering [10].

Inburgeringscontracten

De goedkeuring van dit decreet is slechts een stap in de goede richting. De meeste mensen beseffen dat een succesvolle integratie van onze etnisch-culturele minderheden vooral meer tijd én meer middelen vraagt. De discussie over integratie moet dus steeds opnieuw gevoerd worden. Een goed voorbeeld van zo'n actueel discussiepunt en een volgende stap op weg naar meer integratie kan de eventuele komst van *inburgeringscontracten voor nieuwkomers* zijn. Die mogelijkheid krijgt omwille van het bestaande en ver uitgewerkte Nederlandse voorbeeld de laatste tijd steeds meer aandacht. De vraag naar de invoering van verplichte inburgeringscontracten werd de laatste maanden vooral door de VLD en de VU gesteld [11]. Veel hangt af van wat men onder inburgeringscontract verstaat. De huidige omschrijvingen blijven vaag. En meestal wordt niet vermeld dat aan het invoeren van inburgeringscontracten naar Nederlands voorbeeld ook een hoger kostenplaatje hangt. Want wat houdt het Nederlandse inburgeringscontract in? Nederland verplicht sinds 1 januari 1998 elke nieuwkomer om op kosten van de staat zo maar een gemiddeld 600 uren cursus bestaande uit Nederlandse taallessen en lessen in sociale vaardigheden te volgen. In ons land zijn er zelfs voor

korte en simpele taalcursussen voor beginners al wachtlijsten. Gemiddeld 600 uren cursus geven, is bij ons met de huidige beperkte middelen zelfs helemaal niet haalbaar. Het Nederlandse systeem van verplichte inburgeringscontracten voor nieuwkomers kan bij ons door het ontbreken van de nodige middelen om voldoende taallessen op elk niveau te geven dus niet zo maar even snel ingevoerd worden.

Besluit

Het nieuwe decreet biedt slechts de structuren om een volwaardig integratiebeleid op poten te zetten. Ik meen dat het met deze structuurveranderingen mogelijk moet zijn om in de nabije toekomst belangrijke en effectieve maatregelen te nemen. Een 'inburgeringscontract' met allochtonen afsluiten moet mogelijk zijn. De feitelijke discriminatie van allochtonen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt moet krachtig bestreden worden. Concreet moeten de integratiecentra en de lokale steunpunten in het onderwijs en in de werkgelegenheid volgende initiatieven ondersteunen. Om de slaagkansen van allochtone jongeren in het onderwijs te verhogen, moeten het schoolopbouwwerk en de huiswerkbegeleiding wettelijk binnen het welzijnswerk geregeld en structureel ondersteund worden. Het aandeel allochtonen op de werkvloer moet, zoals professor Martens in het maartnummer van *Samenleving en politiek* beklemtoonde [12], dringend een weerspiegeling worden van hun aandeel in de bevolking.

Het hebben van werk is ook voor een succesvolle integratie van de etnisch-culturele minderheden erg belangrijk. Daarom moeten wij werken aan een wet die, naar het voorbeeld van de Nederlandse Wet Stimulering Arbeidsdeelname Minderheden (de Wet SAMEN) en van de Canadese Employment Equity Act, de bedrijven en de overheidsinstellingen ertoe verplicht hun aanwervingsbeleid zo te reorganiseren dat hun personeelsbestand op korte termijn de etnische weerspiegeling wordt van de beroepsbevolking in hun regio.

[1] Zie de adressenlijst van de integratiecentra op blz. 50 van Stuk 868 (1997-1998) - nr. 5 van het Vlaams Parlement. Per integratiecentrum

wordt hier ook het aantal gesubsidieerde werknemers uitgedrukt in voltijdse betrekkingen vermeld.

- [2] Deze Interdepartementale Commissie brengt elk jaar verslag uit over de algemene ontwikkelingen in het beleid naar etnisch-culturele minderheden en over de dat jaar binnen de verschillende beleidsdomeinen geboekte vooruitgang.
- [3] Nationaal Instituut voor de Statistiek, *Bevolking naar voornaamste nationaliteiten. De bevolking van het rijksregister op 1 januari 1997*.
- [4] De goedgekeurde tekst van dit decreet is te vinden in Stuk 868 (1997-1998) - nr. 5 van het Vlaams Parlement, blz. 36-48, CVP, SP, Agalev en Volkunie stemden voor; VLD en Vlaams Blok tegen.
- [5] Na een stijging van het aantal asielaanvragen tot 26.449 in het topjaar 1993 is het aantal vanaf 1994 gehalveerd om sinds 1995 in de buurt van 12.000 aanvragen per jaar te blijven. De cijfers voor de laatste drie jaar waren: 11.611 (1995), 12.443 (1996), en 11.788 (1997). De vraag die beantwoord moet worden, is 'hoeveel asielzoekers zijn er als vluchteling erkend in België?' Op een periode van 10 jaar (1988-1998) hebben 132.045 mensen asiel gevraagd. Hiervan werden er 105.086 definitief niet erkend. 16.823 aanvragen worden momenteel nog onderzocht. Dat betekent dat slechts 10.136 mensen op basis van de Conventie van Genève als vluchteling zijn erkend. Het gaat dus om een doelgroep die aangroeit met gemiddeld 1.000 mensen per jaar.
- [6] Het VCW schatte begin 1998 het aantal woonwagengezinnen op 800 à 850. Deze doelgroep telt momenteel tussen de 3.000 en de 3.500 mensen.
- [7] Zie hoofdstuk IV, De ondersteuningscentra en het Vlaams overlegcentrum voor etnisch-culturele minderheden.

- [8] Een overzicht van de discussie in de plenaire zitting van het Vlaams Parlement op 1 april 1998 vind je terug in het Beknopt Verslag, nr. 36.
- [9] Zie het verslag van de Dag van de lokale mandataris, 31 januari 1998, Wemmel, blz.27. Dit verslag werd in maart 1998 uitgegeven door het Instituut voor Plaatselijke Socialistische Actie (IPSA) en is daar voor de geïnteresseerden verkrijgbaar.
- [10] *Immigratie: waar ligt de grens?* Een uitgave in de reeks PvdA-Verkenningen 1993 door de Wiardi Beckman Stichting, werkgroep migratie-politiek.
- [11] De reflectienota van de VLD (Stuk 868 (1997-1998), nr. 7) gaat vooral over beleidsinstrumenten ter inburgering van migranten. Een citaat: "Dit inburgeringscontract moet verplicht gesteld worden voor die allochtonen die geen bestaansmiddelen hebben en ten laste vallen van de gemeenschap (werklozen en bestaansminimumtrekkers) alsmede hun gezinsleden".
De VU pakte onder impuls van Johan Sauwens in Bilzen uit met een zogenaamd 'gemeentelijk inburgeringscontract'. In feite is dit geen contract. De gemeente wijst de jaarlijks gemiddeld 30 nieuwkomers slechts op de bestaande mogelijkheden. De stad Bilzen neemt wel de kosten van taallessen en lessen sociale vaardigheid op zich. Belangrijk verschil met Nederland is dat dit gemeentelijk programma voor de nieuwkomers niet verplicht is.
- [12] Martens, A., Discriminatie op de arbeidsmarkt. Evenredige arbeidsdeelname als dam tegen apartheid. In: *Samenleving en politiek*, jg. 5/1998, nr. 3, blz. 4-11.